

Komentarz egzegetyczny do tekstu: Mi 5,1-4a

niedziela – 25.12 1. Święto Narodzenia Pańskiego

Tłumaczenie:

5,1. A ty Betlejemie Efrato, małe aby istnieć pośród plemion Judy,

z ciebie mi wyjdzie ten, który ma być władcą w Izraelu,

a pochodzenie jego od dawna, od dni dawnych.

2. Dlatego wyda ich aż do czasu, gdy rodząca urodzi

i reszta jego braci powróci do synów Izraela.

3. I wystąpi i będzie paś w mocy JHWH, we wspianiałości imienia JHWH swojego Boga.

I będą mieszkać, gdyż teraz będzie wielki aż po krańce ziemi.

4. I będzie ten pokojem.

Uwagi:

Tekst zachował się w dobrym stanie i nie domaga się korekt

Kontekst/Forma/Struktura:

Fragment Mi 5,1-4a jest niezależną jednostką tekstową, której autorstwo może być przypisane prorokowi Micheaszowi – w każdym razie wydaje się, że tekst jest przedwygnaniowy. Tematycznie związana jest ona z wypowiedziami rozdziału 4, ponieważ odpowiada występującemu tam schematowi zbawienia i kary i posiada wspólny termin z tym w w. 4,9 i 10: *joleda* (rodząca).

Treściowy podział jednostki przedstawia się następująco:

1 zapowiedź nadejścia władcy Izraela z Betlejem

1a α - β inwokacja do Betlejemu i stwierdzenie o jego małości

1a γ - δ zapowiedź nadejścia władcy

1b stwierdzenie o pochodzeniu władcy - od dni dawnych

2a wydanie (na sąd?) do czasów porodu

2b powrót braci władcy (Judejczyków) do Izraelitów

3a sprawowanie władzy w mocy i majestacie JHWH

3b konsekwencja – zamieszkiwanie i wielkość władcy na całej ziemi

4a pokojowe nastawienie władcy

Komentarz:

W wersecie 1. znajduje się inwokacja skierowana do Betlejemu Efraty. Mamy w ten sposób podwójną identyfikację miejsca, ponieważ oprócz Betlejemu judzkiego, było drugie miasto o tej samej nazwie, usytuowane na terytorium Zebulona (Jz 19,15; Sdz 12,8.10), identyfikowane z dzisiejszym Beit Lahm, znajdującym się w pobliżu Nazaretu. Efrata jest zarazem określeniem jednego z plemion judzkich. Różne osoby mogą być nazywane

efratejczykami (Rt 1,2; 1 Sm 17,12). Wskazanie na Betlejem jako miejsce pochodzenia władcy to posłużenie się typologią Dawida – władca mający nadejść będzie „taki jak Dawid”. W wersecie 1b znajduje się nota lamed z sufiksem 1 os. („mi”). Jest to zapewne nawiązanie do historii namaszczenia Dawida w 16,1, gdzie znajduje się identyczna forma. W końcówce wersetu 1 znajduje się stwierdzenie o pochodzeniu władcy „od dawna, od dni zamierchłych”. W ST nie jest to stwierdzenie dotyczące preegzystencji władcy, ale odniesienie do idealizowanej, dawnej przeszłości, także do czasów Dawida (Ne 12,46; Am 9,11). Sformułowanie wzmacnia więc typologię Dawidową, obecną w wersecie 1. Władca, który ma nadejść, jest typem Dawida, jednak niekoniecznie jego potomkiem. Zauważyć trzeba, że nie mówi się tutaj o Jerozolimie ani o Syjonie, nawet nie o powrocie na Syjon, lecz o Betlejem. Biorąc pod uwagę pozostałe wypowiedzi Księgi Micheasza, dotyczące Syjonu, któremu zapowiada się sąd i zniszczenie (np. 4,9.11.14, por. 3,12), widzimy, że zapowiedź wersetu 1. staje się krytyką dynastii Dawidowej, a nawet wpisuje się w wypowiedzi przeciwko Jerozolimie, monarchia należała bowiem do ważnych elementów teologii Syjonu.

W wersecie 2 następuje zmiana podmiotu. Werset ten mówi o karze i jej końcu. W Biblii „wydanie” dotyczy sądu, a wydającym na sąd jest Bóg (zob. Nu 21,3; 1 Krl 13,26; 14,16; Iz 34,2; Jr 15,9; 25,31; Ez 16,27; 23,46; Ps 27,12; 41,3; 118,18). Stwierdzenie „ich” („wyda ich”) odnosi się do ludu – Izraela, o którym mowa była wcześniej, w w. 1. Poród jest w ST często obrazem sądu i kary (np. Mi 4,9; Jr 22,23). W kontekście 4 rozdziału Księgi Micheasza (4,9.10) w obrazie rodzącej kobiety należy widzieć „córkę syjońską” czyli Jerozolimę. Tak więc w. 2 przedstawia następującą myśl: Bóg wydaje Izraelitów (czyli mieszkańców północnego królestwa) na sąd, rodząca (Jerozolima) także jest karana. Kiedy sąd się kończy, czyli rodząca urodzi, to resztki braci władcy (Judejczycy) przyłączają się do Izraelitów (mieszkańców części północnej kraju) tak, że zarówno północna jak i południowa część kraju są zjednoczone (jak za panowania Dawida). Trudno powiedzieć na czym będzie polegać kara dla części południowej, ale biorąc pod uwagę fakt, że bracia władcy, czyli Judejczycy będą wracać, to możliwe, że Micheasz przepowiada tu wygnanie z kraju. Mowa o „resztkce” (hebr. jeter) wskazuje na efektywność kary. W ST „resztkca”, z której powstaje nowy Izrael, to „szeerit”, pojęcie które nie występuje w tekście Micheasza. Wyrocznia pozostaje więc w zgodzie z klasycznymi prorockimi zapowiedziami sądu. Aby zapowiedź w. 1 mogła się urzeczywistnić, musi nastąpić zniwelowanie stanu obecnego – poprzez realizację sądu.

Po dokonaniu sądu i zjednoczeniu kraju może nadejść zapowiadany władca. W wersecie 3-4a znajduje się opis panowania króla. Czasownik „stać”, „wystąpić” z w. 3 posiada dwa znaczenia. Po pierwsze może oznaczać wystąpienie władcy w sensie jego pojawienia się (zgodnie ze znaczeniem słowa w Ex 33,9), a po drugie jego „stanie” w znaczeniu stabilnego sprawowania urzędu. Biorąc pod uwagę kontekst wydaje się, że chodzi o pierwsze znaczenie. Następnie rządy władcy zostały określone jako pasterzowanie. Nazwanie króla pasterzem jest typowe dla Starego Testamentu (2 Sm 5,2; Jr 23,1-8)¹. Zawiera ono ideę prowadzenia, ochrony i zaopatrywania. W przypadku wypowiedzi Micheasza możemy mieć wciąż do czynienia z aluzją do Dawida, który przed sprawowaniem władzy królewskiej był pasterzem. Werset wyjaśnia następnie, że władza króla będzie zależna od Boga. Powiedziane jest, że władca pasie w „mocy JHWH”. W przypadku wypowiedzi o mocy JHWH w rachubę wchodzi dwa aspekty. Po pierwsze może chodzić o jego majestat i wspaniałość, a po drugie o Bożą pomoc i ochronę. Istotne jest, że pojęcie charakterystyczne jest dla oczekiwań związanych z panowaniem władcy. W 1 Sm 2,10 znajduje się wypowiedź o Bogu, udzielającym mocy swojemu pomazańcowi. Pojęcie „wspaniałość” (hebr. *gaon*) w odniesieniu do JHWH posiadać może znaczenie podobne do analizowanego wcześniej pojęcia, czyli oznaczać jego moc i chwałę (np. Ps 8,2.10). Również to określenie występuje

w odniesieniu do króla. W Psalmie 20,2 znajduje się prośba o ochronę króla przez imię Boga Jakuba, Ps 89,25 traktuje natomiast o udzielaniu mocy królowi przez imię Boże. Tak więc werset 3a zapowiada udzielenie władcy mocy Bożej, a zaimek „swojego” wskazuje na zależność władcy od Boga.

Werset 3b zapowiada mieszkanie ludu w kraju, co jest realizacją obietnicy ziemi przewijającej się przez wiele tekstów Starego Testamentu, a udzielonej już patriarchom (Gn 12,7; 28,13). W następnych słowach traktuje się znowu o władcy, mówi o jego wielkości, która ma mieć znaczenie aż po krańce ziemi. Ostatni zwrot „aż po krańce ziemi” należy do królewskich tradycji religijnych Izraela. Od króla oczekiwano, że będzie powiększał zakres swojej władzy, np. w intronizacyjnym Psalmie 72 życzy się królowi uniwersalnego panowania. W wersecie 8. owego psalmu występuje również identyczny zwrot. Werset Mi 5,4a podsumowując całą zapowiedź, nazywa władcę „pokojem”.

Podsumowanie:

Fragment zapowiada nadejście władcy Izraela będącego typem Dawida. Ażeby mogło dojść do zrealizowania się zapowiedzi, najpierw musi w pełni zrealizować się zapowiadany przez proroka sąd. Tak więc Bóg wydaje Izraelitów na sąd do czasu, aż zakończy się kara i sąd dotyczący Jerozolimy (w. 2a), następnie Judejczycy będą mogli przyłączyć się do Izraelitów (w.2). Dopiero wówczas, po dokonanych sądzie, pojawi się władca, który będzie sprawował swoją władzę. Bóg udzieli mu swojej mocy, ten zaś będzie na Niego całkowicie zdany (w. 3a). Lud będzie mieszkał w swojej ziemi, moc owego wielkiego władcy będzie rozciągać się na cały świat – zgodnie z judejską retoryką monarchiczną. W określeniach dotyczących panowania uwidacznia się tradycyjna judzka teologia królewska. Wskazując na idealny, szczęśliwy, „mityczny” okres w dziejach Izraela, prorok zapowiada przyszłość - równie mityczną i odległą wobec zapowiadanego sądu, który jawił się jako najbliższa przyszłość Izraela.

W okresie późniejszym wyrocznia rozumiana była jako zapowiedź – możliwe że bliskiego – przywrócenia królestwa w Izraelu.

Autor: Andrzej P. Kluczyński

Literatura:

Literatura dotycząca jednostki jest bardzo obfita. W podobny sposób znaczenie perykopy przedstawiają następujące pozycje:

H. Seebass, *Herrscherverheißungen im Alten Testament*, Neukirchen-Vluyn 1992

H. Strauß, *Messianisch ohne Messias: zur Überlieferungsgeschichte und Interpretation der sogenannten messianischen Texte im Alten Testament*, Frankfurt am Main, Bern, New York, Nancy 1984.

Zob. także:

A. P. Kluczyński, *Instytucja monarchii w Izraelu według Iz 10,33-11,8 i Mi 5,1-4a*, „Studia Biblica et Orientalia” 1 (2009), s. 53-59.